

Zachariáš (kňaz) - (*Lukáš 1,5-25; Legenda aurea*); kňaz v jeruzalemskom chráme, otec Jána Krstiteľa a manžel Alžbety, sesternice Panny Márie; keď obetoval kadidlo, bolo mu predpovedané archanjelom Gabrielom narodenie Jána Krstiteľa; zobrazený ako stojí pred oltárom a drží kadidelnicu; proti nemu stojí anjel; nakoľko mu neveril, lebo Alžbeta bola až doposiaľ neplodná, Zachariáš onemel (pozri *nemý*); na znak toho si drží zvyčajne prst pri svojich ústach; pozri *navštívenie, pes* (Heinz-Mohr, Lurker); *Uvedenie Márie do chrámu* (Hal); *Uvedenie Pána do chrámu*; *Gentský oltár*; *štyria evanjelisti*; *Zvestovanie Zachariášovi*, *Narodenie Jána Krstiteľa*

-kňaz v jeruzalemskom chráme, manžel Alžbety, sesternice Panny Márie; keď obetoval kadidlo, bolo mu predpovedané archanjelom Gabrielom narodenie syna, ktorý bude naplnený duchom Svätým a dostane meno Ján (pozri Ján Krstiteľ); s ohľadom na dlhú neplodnosť Alžbety a svoj pokročilý vek, požiadal Zachariáš o znamenie, ktorým by poznali pravdu tohto proroctva (porovnaj *Gideonovo rúno*); pre túto opovážlivosť (nedôverovať Bohu a skúšať ho) anjel, ktorý sa dal spoznať ako Gabriel, dodal, že pre tieto pochybnosti Zachariáš onemie a nebude schopný hovoriť až do dňa, kedy sa udalosť stane (na znak toho si drží vo výjavoch Narodenia Jána Krstiteľa zvyčajne prst pri svojich ústach); v dôsledku toho, keď vyšiel von k čakajúcim veriacim vo vonkajších priestoroch chrámu, nemohol prehovoriť obvyklé požehnanie, iba dával znamenia; po jeho návrate domov Alžbeta počala; keď ukončila piaty mesiac tehotenstva, jej sesternicu Máriu tiež navštívil anjel Gabriel a ona počala z *Ducha Svätého* (pozri *Zvestovanie Panny Márie*); navštívila ju a dieťa v jej tele ihneď spoznalo, že v Máriinom tele k nemu prišiel *Syn Boží* a pozdravoval ho pohybom v Alžbetinom živote (pozri *Navštívenie*); Alžbeta porodila syna a na ôsmy deň, keď ich syn mal byť *obrezaný* podľa prikázaní, jej susedia a príbuzní predpokladali, že má byť pomenovaný po svojom otcovi; Alžbeta však trvala na tom, že jeho meno bude Ján; ako náhle Zachariáš napísal na písacom stole: „Volá sa Ján“, získal moc reči a žehnal Pánovi, Bohu Izraela (*Legenda aurea*); pozri *Narodenie Jána Krstiteľa*

[http://de.wikipedia.org/wiki/Zacharias_\(Vater_des_Johannes\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Zacharias_(Vater_des_Johannes))

H. Schedel: Zachariáš a Alžbeta (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

Stretnutie Zachariáša a Anny (ikona, 2.pol. 15.st.)

G. Cagnacci: Spiaci Ježiš so sv. Zachariášom a sv. Jánom (1630-1640)

Zachariáš (prorok) - hebr. זְכַרְיָה/Zecharja – „Jahve pamätá“; tradične považovaný za autora Knihy Zachariášovej; jedenásty z *malých prorokov*; pochádzal z kmeňa Júdu; mal sériu vízií, v ktorých videl príchod kráľovstva *Mesiáša*; v jednej videl štyri vozy objavujúce sa z hôr; jeden z nich je ťahaný červenými koňmi, ďalší bielymi, čiernymi a škvrnitými (porovnaj *apokalyptickí jazdci*); je zobrazovaný s dvoma okridlenými ženami, ktoré nesú tretiu ženu v kotle; existuje mnoho Zachariášových spasiteľských prorociet: predpovedal, že Kristus príde ako pokorný kráľ (9,9), že bude zradený priateľom (13,6), bude predaný za tridsať strieborných (11,12-13), že je výhonok rodu Dávidovho (6,12,-13), že bude kráľom a kňazom na tróne (6,12-13), že bude ukrižovaný (12,10)

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

http://vec.wikipedia.org/wiki/San_Zacaria

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Zacaries>

http://it.wikipedia.org/wiki/Monte_degli_Ulivi

<https://www.google.sk/search?q=Zechariah+the+prophet&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwia0ITtqPnKAhXKB5oKHXdrBIIQsAQIJg&dpr=1>

Neznámy sicílsky maliar: Zachariášovo videnie (1300)

J. a H. van Eyck: Zachariáš (Gentský oltár, 1432)

Michelangelo: Prorok Zachariáš (freska, Sixtínska kaplnka, 1508-1512)

Ch. Weigel st.: Zachariášovo videnie štyroch vozov (medirytina z Bible ectypa, 1695)

Ch. Weigel st.: Zachariášovo videnie zlatého svietnika a dvoch olív (medirytina z Bible ectypa, 1695)

Ch. Weigel st.: Zachariášovo videnie striebra (medirytina z Bible ectypa, 1695)

Prorok Zachariáš (ikona z ikonostasu Preobraženského chrámu v Kiži, zač. 18.st.)

G. Doré: Zachariášovo videnie štyroch kočov (drevoryt, 1866)

J. Tissot: Zachariáš (1896-1902)

Daniel O. Stolpe: Zachariášovo videnie štyroch apokalyptických jazdcov (2003)

Zacheus - Ježiš a Zacheus**záchodová veža - danzke**

zajac - zajac a *králik* sú spoločné motívy vo výtvarnom umení, ktoré majú variabilné mytologické a umelecké významy v rôznych kultúrach; zajac je často spájaný s mesačnými božstvami a znamená znovuzrodenie a zmŕtvychvstania; jedná sa o symbol plodnosti a zmyselnosti a objavuje sa v zobrazeniach loveckých a jarných scénach práce v *mesačných obrazoch*; v judaizme je králik považovaný za nečisté zviera, pretože nemá rozdelené kopyto; to viedlo k hanlivým výrokom v kresťanskom umení stredoveku a nejednoznačnej interpretácii symboliky králika; hoci zajace neboli kôšer zvieratá (pozri *čistý a nečistý*) v Biblii majú pozitívne symbolické významy; 16.st. nemecký učenec Rabbi Yosef Hayim Yerushalmi videl zajace ako symbol *diaspóry*; v každom prípade motív troch zajacov bol prominentnou súčasťou mnohých synagóg; v starovek zajaca oceňovaného ako lovnú zver vnímal ako typického prenasledovaného tvora, ktorý mohol prežiť iba vďaka vlastnej plodnosti; *Hérodotos*, *Aristoteles*, *Plínius* a *Claudius Aelianus* označili zajaca ako jedno z najplodnejších zvierat; ak sa stal symbolom vitality, sexuálnej túžby a plodnosti; zajac slúžil ako atribút *Afrodity* a ako darček medzi milencami; v neskorý antike to bol používaný ako symbol šťastia a mal svoje miesto v spojení s dávnymi pohrebnými tradíciami ako symbol znovuzrodenia a zmŕtvychvstania; v ranne kresťanskom umení sa zajace objavujú na reliéfoch, epitafoch, ikonách a olejových lampách, aj keď ich význam nie je vždy jasný; *Physiologus* ako nevyčerpatelný zdroj pre stredovekých umelcov hovorí, že keď je zajac v nebezpečenstve, snaží sa ujsť do bezpečia tak, že lezie na vysoké skalnaté útesy, ale keď beží späť, stáva sa korisťou predátorov, lebo má krátke predné nohy; rovnako podľa učenia sv. *Bazila* muži by mali usilovať o svoju spásu na skale Krista skôr, ako klesať pri úsilí o svetské veci, lebo vtedy padnú do rúk diabla; negatívny pohľad na zajaca ako nečisté zviera, ktorý je odvodený zo Starého zákona, vždy zostal prítomný stredovekých umelcov a ich patrónov; tak zajac k môže mať negatívny význam nespútanej sexuality a žiadostivosti alebo pozitívnom zmysle ako symbol strmej cesty ku spásu; či reprezentácia zajaca v stredovekom umení predstavuje človeka klesajúceho k svojmu osudu, alebo snažiaci sa o svoju večnú spásu je teda otvorená interpretácii v závislosti od kontextu; tri zajace iba s tromi ušami (vitáže v katedrále Paderborn a Muotathal kláštore vo Švajčiarsku) môžu byť videné ako symbol sv. Trojice, ale pravdepodobne aj reminiscencia na prastarý symbol plynutia času; ti zajace v Dürerovom drevoryte Svätá rodina s tromi zajacovi (1497) je symbolom Svätej Trojice; myšlienka zajacov ako symbolu vitality, znovuzrodenia a vzkriesenia je odvodená od staroveku a vysvetľuje ich miesto v súvislosti s Veľkou nocou a vzkriesením Krista; neobvyklá prezentácia zajaca v kresťanskej ikonografii predstavuje Tizianova maľba Madony s Jezuliatkom hrajúcim s bielym králikom, ktorú možno interpretovať christologicky; spolu s košíkom chleba a vína, symbolmi obete a smrti Krista, obraz môže byť interpretovaný ako Kristovo vzkriesenie po smrti; fenomén superfetácie, pri ktorej embryá z rôznych menštruačných cyklov sú prítomné v maternici, má za následok, že zajace sa rodia zdanlivo bez počatia; to vedie k myšlienke symbolu panenstva; fakt, že zajace žijú v podzemí sú ozvenou hrobu Krista; lovecké scény v posvätnom kontexte možno chápať ako prejav sily zla; zajac prenasledovaný ľuďmi symbolizuje ľudskú dušu prchajúcu pred diablom; zajace chytajúce lovcov ukazujú víťazstvo dobra nad zlom; prípadne keď *orol* sleduje zajaca, orol môže byť vnímaný ako symbol Krista a zajac zlo páchané tvárou v tvár svetlu; v kresťanskej ikonografii je zajac atribútom svätého Martina z Tours a sv. Alberta Sienského, pretože podľa legendy obaja zachránili zajace pred prenasledovaním psami a lovcami; zajace sú tiež atribútom patróna španielskych lovcov, Olegaria Barcelonského; biele králiky a zajace boli niekedy symbolmi cudnosti a čistoty

-jeden z *veľkonočných symbolov*; nikdy nespí, a preto pripomína *zmŕtvychvstanie*; niekde deti veria, že v záhrade im zajačik roznáša vajíčka a čokoládu, ktorú hľadajú; najväčšiu tradíciu má zajačik v nemecky hovoriacich krajinách; v *byzantskej* symbolike pripomína *Krista*, pretože údajne spí s otvorenými očami

Baleka: v indoeurópskych mýtoch je symbolom svetelných kozmických síl (pozri *solárne božstvá*) a je, obdobne ako *vajce*, tiež symbolom života, obrody a živočíšnej *plodnosti*; odtiaľ je pravdepodobne odvodená predstava zajaca roznášajúceho vajce, ktorá prežíva ešte v ľudových *veľkonočných* zvykoch; v *mesačnej* symbolike znamená zajac október (pozri *mesačné obrazy*), v symbolike *ročných období* predstavuje zimu; obecné je spájaný s predstavou časového kolobehu; v *kresťanstve* je zajac symbolom krátkosti ľudského života a vymeškania jeho času, rýchlo plynúceho k *večnosti*; zrejme tento význam má zobrazenie siedmich zajacov (sedem dní v týždni) na *terči* neskoroantickéj *lampičky*, ktorého strede je umiestnený ešte *kohút*, symbol večného svetla a dňa; pre svoju bojovnosť a domnelý spánok s otvorenými očami je zajac tiež symbolom *bdelosti*;

predkresťanský symbol *trojuholníka* postaveného na základne, ktorý znamená tiež kolobeh času, je tvorený v *ružici* paderbornského chrámu (13.st.) ušami troch zajacov; trojuholník tu však znamená tiež symbol *svätej Trojice*; symbol zajaca je tiež spájaný s inými symbolmi, napr. *viníčovým* strapcom, ktorý znamená človeka, ktorému život rýchlo uteká a ktorý po jeho uplynutí užíva plodov večného života (fragmenty krstiteľnicových misiek zo 4.-5.st., náhrobné kamene z *katakomb*); zajac je tiež dôležitým motívom témy *prevráteného sveta* (zajace poľujú na lovcov), zvlášť rozšíreného ako interiérová výzdoba v *manierizme*; pozri *piniová šuška* (Heinz-Mohr); *prevrátený svet* (Baleka); *animalieri*, *zvieratá v umení*

-podľa stredovekých *bestiárov* je zajac veľmi rýchle zviera, ktoré je schopné meniť svoje pohlavie; v zime, keď napadne sneh, jeho srst' zbelie

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/10476329346/in/photostream/>

http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Hase_in_der_Kunst

http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Hase_in_der_Kunst

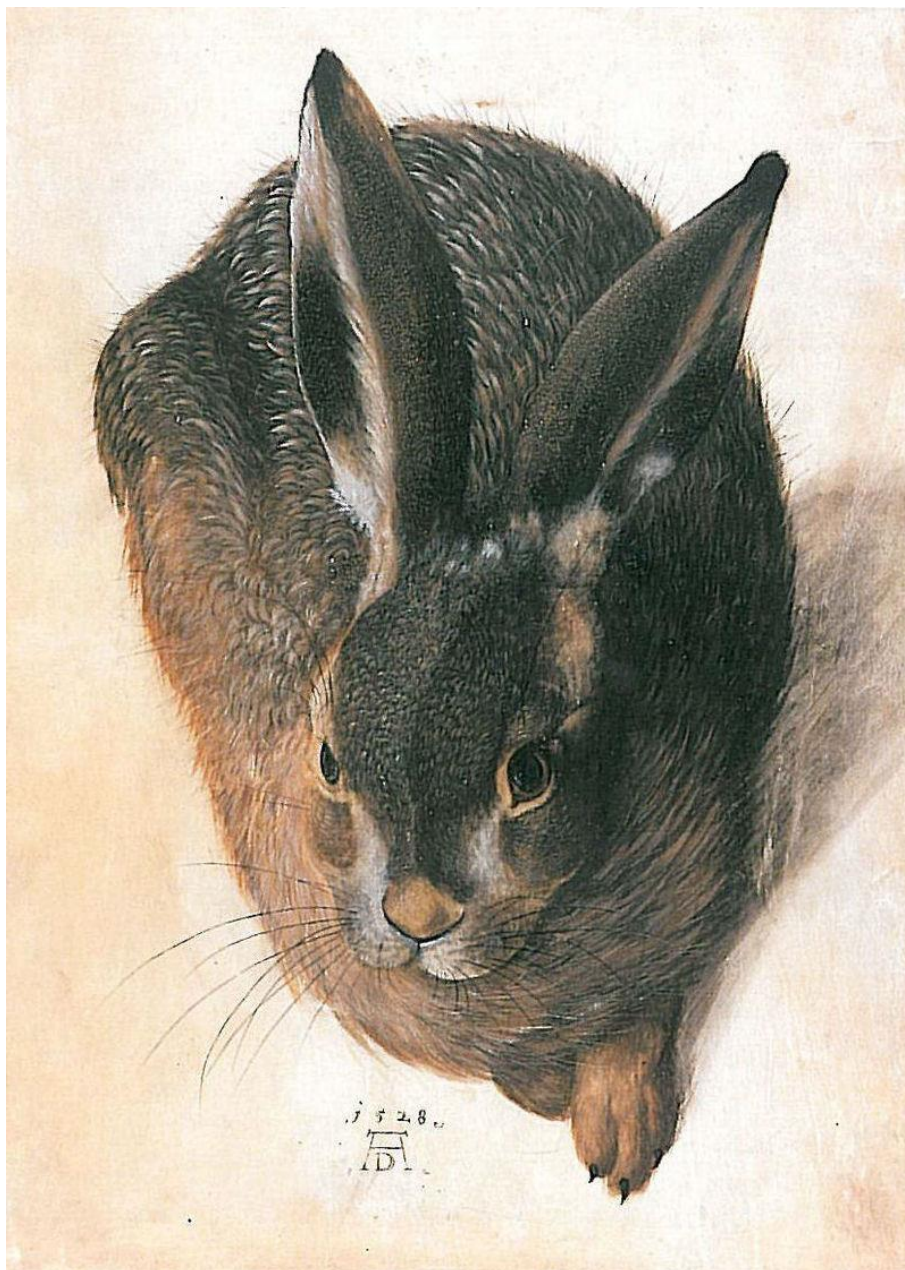
Makrona maliar: Návrhy pederasta (dno červeno figurovej kylix, 480 pr.Kr.)

Zajac (iluminácia zo stredovekého bestiára)

Dürer: Zajac (akvarel, 1502)

H. Hoffmann: Zajac (akvarel na pergamene, 1528)

A. Dürer: Svätá rodina s tromi zajacmi (drevoryt, 1496-1497)

A. Collaert: Jazvec, líška a rohatý zajac (1612)

M. D'Hondecoeter: Zátíšie s kohútom (17.st.)

T. Yepes: Zátišie s vtákmi a zajacom (1663)

M. Stoma: Ezau a Jákob II (1640)

P. Casteels III.: Zátišie s mŕtvou zverinou a strieborným korbeľom (poľovnícke zátišie, 1732)

J.-B. Oudry: Zátišie s jarabicou, zajacom a alceou (1718)

E. Majsch: Zátišie (1866)

G. Doré: Zajac a žaby (1868)

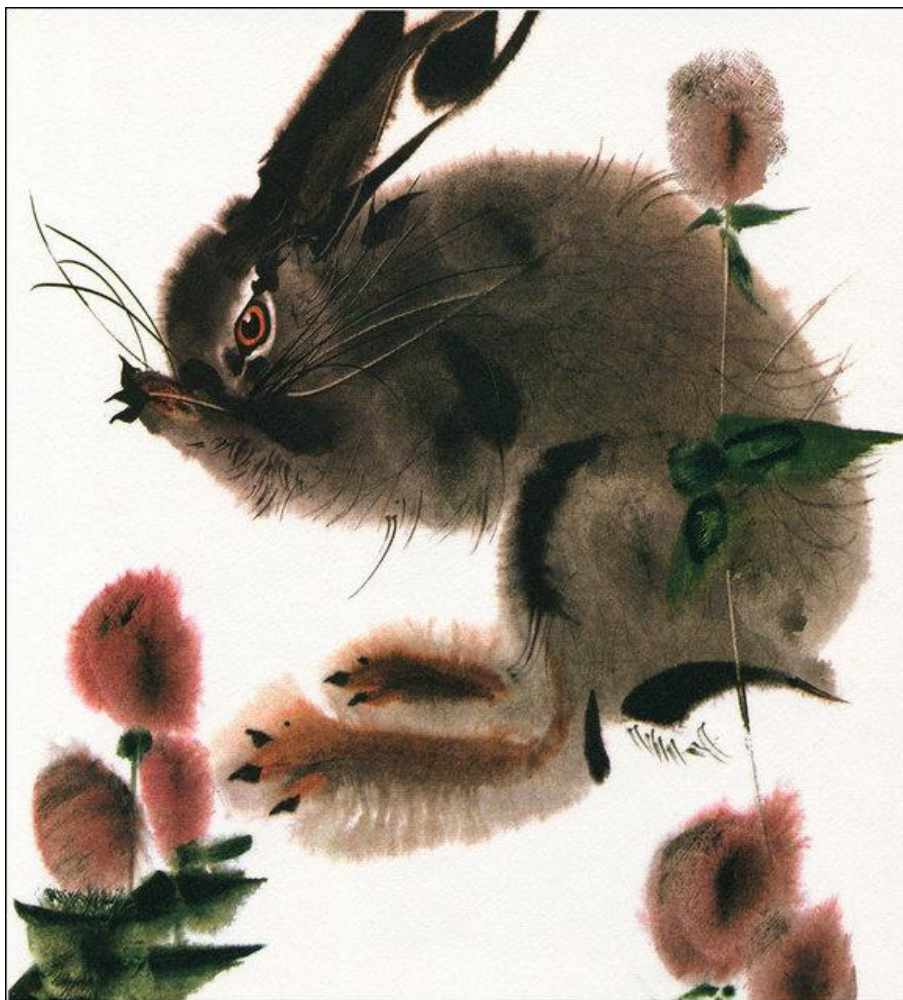
L. Corinth: Zátišie so zajacom a jarabicami (1910)

J. Lada: Běžel zajíc kolem plotu, roztrh sobě novou botu (ilustrácia riekanky)

M. Hanák: Zajac (akvarel, ilustrácia)

M. Hanák: Zajac (akvarel, ilustrácia)

zajakavosť - pozri *Uzdravenie hluchonemého*; choroba